

Rebolcar-se(ALDC, VI, 1479. *Rebolcar-se* un animal)

Els significants més estesos per a “donar tombs sobre una superfície” (*DIEC*) són *rebolcar-se*, *bolcar-se* i *se voludar*, els tres amb un origen comú, directe o indirecte.

Re[b]olcar(-se) (s. XIV) deriva del llat. vg. *REVOLVICARE (cl. REVOLVERE ‘girar enrere’ que va substituir VOLVERE > *voldre*), amb un pas anòmal de -v- a [b] en tot el domini, com en *bolcar*; var. *se rebolcar* 5, 11, 14, 21, 58; *arrebolcar-se* 27, 41, 45, 60, 63, 66, 119, 120, 132, 190, amb pròtesi vocàlica; *rebolquejar-se* 173, amb el suf. freqüentatiu *-ejar* (< -IDIARE); *enrebolcar* 51, per addició del prefix *en-*; *remolcar(-se)* 10, 56, 84, per equivalència acústica B = M (com *bonior* > *munió*; cf. Veny, 1986 b i 2001 b: 147-149, ajudant-hi el parònim *remolcar*). *Bolcar(-se)* (s. XIII) prové del llat. vg. *VOLVICARE ‘embolcar; giravoltar’ (der. de VOLVERE ‘enrotllar; fer girar’), escrit i pronunciat també amb [b], com en el cas del compost anterior *rebolcar(-se)*; var. *bolcatsè* 71, 72, 75, amb assimilació i canvi d’accent sobre el pronom; *embolcar* 83, amb el prefix *em-/en-*. *Voludar* (s. XIII) deriva de VOLUTARE, freqüentatiu format sobre el participi de VOLVERE, VOLŪTUS, amb les var. (*se*) *vlodar* (pron. [blud’a]) 1, 3-6, 8, 13, per síncope vocàlica; *envoludar-se* 88, amb el prefix *en-* (veg. *embolcar*). És possible que *boldroar-se* 76 tingui un precedent *VOLUTURARE, com el fr. *vautrer*, amb atracció de *boldró*; *donar voltes* 25 és un descriptiu basat en un der. de

*VOLVITA, i

fer capgirells 31 és un compost de *cap* (< CAPUT) i *girar* (< GYRARE). Participa del mateix semantema *bornejar* 128, freqüentatiu de l’ant. *bornar* ‘donar voltes’ (< fràncic *BIHURDAN ‘clos’ > *tornar*).

Altres mots: *sorrejar-se* 35 és un der. de *sorra* (< SABŪRRA; cf. ALDC, VIII, mapa 1694), com si diguéssim “fregar-se amb la sorra”; *fregar-se* 99, format sobre la idea d’estar en contacte un animal amb una superfície (< FRĪCARE), semblant a *gratar* 93 (< fràncic *KRATTON). L’alg. *s’embolsinar* 85 és un manlleu al logudorès *imbrossinare*, d’ètim incert, potser relacionat amb un der. de PÖRCUS (*DES*). *Esbologar* 92 podria ser una alteració de *esbelegar*, der. de *balar* encrueat amb *bel*, però no és clara l’evolució semàntica. Finalment, *fer xeres* ‘fer festes’ 29 deu fer referència als moviments de satisfacció de l’animal, especialment un gos, davant el seu amo, ostensible també en la frase humorística *guanyar(-se) la civada* 10, 14, 34 (var. *gonyar la civada* 21). La distribució geogràfica de les isoglosses és clara: *rebolcar-se* és comú a tot el cat. peninsular (també a una part de l’eiv.), tret del ross. (i algun parlar andorrà) on s’usa *se voludar*, documentat ja al s. XIII, però que pot ser resultat d’una interferència amb l’oc. on el mot està prou arrelat i té tradició escrita. *Bolcar-se*, anterior a *rebolcar-se*, és bal., herència de la colonització (en queden supervivents en alguns parlars orientals continentals).

Són mots normatius *bolcar-se* i *rebolcar-se*, des del *DG1*, 1932.

